

105 ГАДОЎ ПАДРЫХОЎКІ АДМЫСЛОЎЦАЎ ДЛЯ ГРАМАДСТВА І КРАІНЫ Ў МДУ ІМЯ А. А. КУЛЯШОВА

Агееў Аляксандр Рыгоравіч
прафесар кафедры гісторыі Беларусі і ўсходніх славян
установы адукацыі “Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт
імя А.А. Куляшова”,
кандыдат гістарычных навук, дацэнт
(г. Магілёў, Беларусь)

У артыкуле рэтраспектыўна паказваюцца асноўныя вехі гісторыі МДУ імя А.А. Куляшова за 105 гадоў дзейнасці навуцальнай установы і падсумоўваюцца вынікі працы некалькіх пакаленняў яе супрацоўнікаў. Асноўны акцэнт зроблены на аналізе падзей, звязаных з заснаваннем інстытута і станам спраў ва ўніверсітэце.

Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.А. Куляшова адзначае 105-ю гадавіну з часу заснавання. Адна з самых старэйшых устаноў вышэйшай адукацыі Беларусі вядзе свой радовод ад Магілёўскага настаўніцкага інстытута, які распачаў сваю дзейнасць у далёкім 1913 г. Мянjalіся дзяржавы і палітычныя курсы, а падрыхтоўка спецыялістаў для грамадства ў сценах нашай навуцальнай установы працягвалася. Кожная эпоха пакінула свой след у гісторыі ўніверсітэта.

Магілёўскія губернскія і гарадскія ўлады ў сувязі з вострым недахопам кваліфікаваных настаўнікаў пачынаючы з канца XIX ст. рабілі захады для таго, каб дамагчыся адкрыцця ўніверсітэта або інстытута ў горадзе. Паміж Віцебскам і Магілёвам пачалося сапраўднае спаборніцтва за новую навуцальную ўстанову. У выніку настаўніцкі інстытут у 1910 г. быў адкрыты ў Віцебску, які абяцаў большыя выгоды і субсідыі [2].

Тое, што не ўдалося зрабіць у 1910 г., здзейснілася праз тры гады. Летам 1913 г. было зацверджана рашэнне адкрыць 1 ліпеня ў горадзе Магілёве настаўніцкі інстытут “з гарадскім пры ім вучылішчам”. Дырэктарам новай навуцальнай установы быў прызначаны стацкі саветнік У.М. Тычынін, якому ўдалося за кароткі тэрмін сфарміраваць штат інстытута, стварыць яго матэрыяльную базу, арганізаваць складанне нарматыўных і метадычных дакументаў і сам навуцальны працэс. Інстытут размясціўся ў арандаваным будынку дома стацкага саветніка Рыгора Мікалаевіча Гартынскага па вуліцы Быхаўскай (сёння – вул. Вароўскага), 22. Урачыстае адкрыццё інстытута адбылося 1 кастрычніка 1913 г.

Магілёў стаў другім пасля Віцебска горадам на тэрыторыі сучаснай Беларусі і 27–32-м у Расійскай імперыі, дзе пачалі дзейнічаць настаўніцкія інстытуты. Магілёўскі інстытут стаў першай адмысловай педагагічнай установай з трохгадовым тэрмінам навучання ў губерні, а яго адкрыццё – значным крокам у паляпшэнні падрыхтоўкі педагагічных кадраў краю.

Інстытут рыхтаваў настаўнікаў для вышэйшых пачатковых вучылішчаў. Першыя студэнты інстытута па сваім веравызнанні былі праваслаўнымі. Пры інстытуцкім двухкласным гарадскім вучылішчы яны праходзілі педагагічную практыку. Асабовы саптаў служачых у інстытуце ў 1913 г. складаў 14 чалавек. Педагагічны савет быў вышэйшым калегіяльным органам кіравання інстытута.

Летам 1914 г. Расія ўступіла ў Першую сусветную вайну. Магілёў апынуўся ў самым цэнтры падзей планетарнага маштабу. Частка калектыву была мабілізавана на фронт. Інстытут меў цяжкасці з наборам студэнтаў. Пасля пераводу летам 1915 г. Стаўкі Вярхоўнага галоўнакамандуючага ў Магілёў большая частка будынка інстытута была занята рознымі вайсковымі і дыпламатычнымі ўстановамі і часцямі. Тым не менш, і ў гэтых неспрыяльных умовах падрыхтоўка настаўнікаў працягвалася. Першы выпуск інстытута адбыўся ў 1916 г., калі 33 выхаванцы атрымалі званне настаўніка вышэйшага пачатковага вучылішча.

Рэвалюцыя 1917 г. унесла значныя змены ў жыццё ўстановы. Часовы ўрад прыступіў да ліквідацыі палітычных, нацыянальных, рэлігійных, сацыяльных абмежаванняў у вобласці адукацыі, ужо летам дазволіў прымаць у настаўніцкія інстытуты асоб жаночага полу. Навуцальныя праграмы набліжаліся да ўзроўню вышэйшай школы. Цяпер дазвалялася выкладанне на родных мовах студэнтаў, а таксама ўтварэнне нацыянальных

аддзяленняў. Настаўніцкія інстытуты абвешчаліся аўтаномнымі навуцальнымі ўстановамі, у іх увадзілася выбарнасць педагагічнага кіраўніцтва.

Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі ў студзені 1918 г. заняткі ў інстытуце аднавіліся. Тады ж рэзка павялічылася палітычная актыўнасць выкладчыкаў і навучэнцаў, якія ўдзельнічалі ў рэвалюцыйных падзеях, у тым ліку ў дзейнасці Магілёўскага Беларускага Камітэта, у працы гістарычнага Усебеларускага з'езда 1917 г. Інстытут працягваў працаваць, нягледзячы на тое, што ў сакавіку 1918 г. горад быў заняты польскімі ўзброенымі фарміраваннямі, якіх у маі змянілі германскія войскі. На гарадскім сходзе грамадскіх, палітычных арганізацый, дэпутатаў мясцовага земства і гарадской думы 31 сакавіка 1918 г. рэвалюцыйна арыентаваная частка супрацоўнікаў інстытута падтрымала ідэю ўтварэння Беларускай Народнай Рэспублікі [1; 4, с. 58].

Пасля ўступлення ў Магілёў у кастрычніку 1918 г. войскаў Чырвонай Арміі настаўніцкія інстытуты пераўтвараліся ў педагагічныя – вышэйшыя навуцальныя ўстановы з чатырохгадовым тэрмінам навучання. Згодна з пастановай савета Магілёўскага настаўніцкага інстытута 16 снежня 1918 г. – Магілёўскі настаўніцкі інстытут пераўтвараецца ў педагагічны інстытут, які меў тры аддзяленні і рыхтаваў настаўнікаў для школ першай і другой ступені, а таксама работнікаў дашкольных устаноў. Настаўнікаў для школ другой ступені вучылі на фізіка-матэматычным, сацыяльна-гістарычным, біялагічным, літаратурна-мастацкім і геаграфічным цыклах. У склад супрацоўнікаў увайшлі лепшыя выкладчыкі навуцальных устаноў горада Магілёва, таксама былі запрошаны спецыялісты з іншых гарадоў Расіі.

У 1919 г. педагагічныя інстытуты пераўтвараліся ў інстытуты народнай адукацыі з больш шырокім профілем выпускаемых спецыялістаў. Усяго на Беларусі на базе педагагічных інстытутаў былі створаны тры такія ўстановы: у Магілёве, Віцебску і Мінску. У кастрычніку 1919 г. Магілёўскі інстытут народнай адукацыі быў адкрыты з чатырма аддзелама: 1) дашкольным, 2) па падрыхтоўцы выкладчыкаў для школ I ступені, 3) па падрыхтоўцы выкладчыкаў для школ II ступені, 4) па падрыхтоўцы інструктараў працоўных працэсаў. Большасць паступаючых імкнулася на трэці аддзел, які складаўся з сацыяльна-гістарычнага, прыродазнаўча-навуковага, фізіка-хімічнага, фізіка-матэматычнага цыклаў. Навучанне студэнтаў трэцяга аддзела заставалася чатырохгадовым. Найбольш абітурыентаў паступала на сацыяльна-гістарычны цыкл [5, с. 20–24].

У пачатку 1921 г. у інстытуце навучалася 360 студэнтаў. Студэнцкая арганізацыя была самастойнай і аўтаномнай. Студэнцкі камітэт нярэдка быў больш строгі ў адносінах да студэнтаў, чым Савет інстытута. У штаце інстытута на пачатак 1921 г. было 58 супрацоўнікаў, сярод іх 36 выкладчыкаў, з якіх 31 (88,6%) меў вышэйшую адукацыю або выраўнаваную да яе. Усе бурныя паслярэвалюцыйныя гады інстытутам кіраваў Яўген Іосіфавіч Бычкоў. Ён стаў першым кіраўніком інстытута, як вышэйшай навуцальнай установы, другім дырэктарам, а затым у 1923 г. і першым рэктарам нашай установы [3].

Большая частка будынка інстытута ў 1920–1921 гг. была занята пад шпіталь. Савет неаднойчы прасіў замацаваць за інстытутам увесь будынак былой Марыінскай гімназіі, у якім працавала таксама 1-я школа. Тым не менш, у 1920–1921 гг. існавалі, на думку кіраўніцтва, няблага абсталяваныя лабараторыі неарганічнай хіміі, аналітычнай хіміі, кабінеты фізічны, батанікі, заалогіі, псіхалогіі. Інстытут меў сваю бібліятэку. Пры ім дзейнічалі пераплётная і дрэвапрацоўчая майстэрні. У 1920 г. кіраўніцтва ІНА стварыла сельскагаспадарчую ферму.

У 1921 г. у сістэме народнай адукацыі савецкай краіны пачалася новая рэарганізацыя: інстытуты народнай адукацыі пераўтвараліся або ў практычныя інстытуты, або ў педагагічныя тэхнікумы. У Гомелі, як цэнтры губерні, планавалася ўтварыць інстытут, а ў Магілёве, як павятовым горадзе, меркавалася адкрыць педтэхнікум. Самаахвярнай і энергічнай барацьба калектыву інстытута з губернскімі ўладамі прывяла да перамогі, і ён застаўся ў Магілёве, але старшыня Савета інстытута Я.І. Бычкоў быў часова заключаны пад варту Губчэка. У такіх умовах пачаў дзейнічаць “Магілёўскі Практычны Інстытут Народнай Адукацыі”, які ў 1923 г. насіў “імя Х Усерасійскага з'езду Саветаў” [5, с. 24–25].

За час рэвалюцыі, грамадзянскай вайны і акупацыі эканоміка прыйшла ў заняпад. Кіраўніцтва дзяржавы зразумела, што яно не ў стане ўтрымліваць вялікую колькасць ВНУ. У ліпені 1923 г. СНК СССР прыняў дэкрэт “Аб закрыцці і рэарганізацыі некаторых вышэйшых навучальных устаноў”. Да новага навучальнага года інстытут перадаў сваю матэрыяльную базу Магілёўскаму педтэхнікуму. Але развіццё ў 1920-х гг. школьнай сеткі і рост колькасці навучальных устаноў запатрабавалі ўжо ў канцы дзесяцігоддзя тэрміновага паляпшэння сістэмы падрыхтоўкі педагогічных кадраў. У 1930 г. было прынята рашэнне аб аднаўленні педагогічных інстытутаў у Магілёве і Віцебску, стварэнні яго ў Гомелі. У адпаведнасць з пастановай 1 кастрычніка 1930 г. распачаў дзейнасць “Магілёўскі дзяржаўны педагогічны інстытут” з двухгадовым тэрмінам навучання ў складзе гісторыка-эканамічнага і літаратурна-лінгвістычнага аддзяленняў.

Аднаўленне і станаўленне педагогічнага інстытута праходзіла ў няпростых умовах. Матэрыяльную базу інстытута прыходзілася ствараць нанова. У 1931 г. інстытут атрымаў трохпавярховы будынак па вуліцы Ленінскай, 35. У ім былі адкрыты вячэрняе і завочнае аддзяленні. Вялікую шкоду фарміраванню выкладчыцкага складу наносіла дзяленне выкладчыкаў на дзве групы: марксістаў і немарксістаў.

У 1933 г. установа была рэарганізавана ў педагогічны інстытут з чатырохгадовым тэрмінам навучання. Былі пабудаваны спартыўная зала, стралковы цір, чатырохпавярховы студэнцкі інтэрнат. У 1934 г. было прынята рашэнне аб пераўтварэнні аддзяленняў інстытута ў профільныя факультэты з чатырохгадовым тэрмінам навучання. Такіх напачатку было ўтворана тры: гістарычны, географічны, мовы і літаратуры з рускім і беларускім аддзяленнямі. Пры інстытуце былі арганізаваны аднагодковыя курсы для падрыхтоўкі настаўнікаў пятах – сёмых класаў, у летні перыяд ажыццяўлялася павышэнне кваліфікацыі настаўнікаў. У 1937 г. пры педагогічным ствараецца настаўніцкі інстытут з двухгадовым тэрмінам навучання, які рыхтаваў настаўнікаў для няпоўнай сярэдняй школы. У 1938 г. была адкрыта аспірантура.

У 1933–1936 гг. інстытут называўся “Магілёўскі педагогічны інстытут імя М.М. Пакроўскага”. Міхаіл Мікалаевіч Пакроўскі быў відным савецкім дзяржаўным, партыйным і грамадскім дзеячам і буйным гісторыкам-марксістам. Але ў сярэдзіне 1930-х гг. пасмяротна ў адрас Пакроўскага былі сфармуляваны палітычныя і навуковыя абвінавачанні. Большая частка навукоўцаў школы была рэпрэсавана. У такіх умовах у другой палове 1936 г. імя М. Пакроўскага знікае з назвы інстытута.

Любая нагода выкарыстоўвалася партыйнымі органамі для згуртавання мас вакол партыі. У інстытуце праводзіліся адзіныя партдні, мітынгі пасля больш-менш значных паведамленняў па радыё ці газетных публікацый. Вялікую шкоду ВНУ прынесла барацьба з “ворагамі народа”, “нацдэмамі”, “масавыя чужымі, варажымі элементамі”. Праблему недахопу кваліфікаваных кадраў узмацнялі рэпрэсіі студэнтаў і выкладчыкаў усіх факультэтаў. З-за знішчэння “шкодніцкіх кніг ворагаў народа” катасграфічна не хапала гістарычнай літаратуры [5, с. 28–35].

Пасля ўтварэння 15 студзеня 1938 г. Магілёўскай вобласці значэнне педагогічнага інстытута яшчэ больш узрасло. Побач з вучэбным корпусам быў пабудаваны прасторны інтэрнат, мелася вялікая бібліятэка, спартыўная зала і стралковы цір, добра абсталяваныя кабінеты і лабараторыі. Напачатку 1940 г. на дзённым і завочным аддзяленнях навучалася больш за дзве тысячы студэнтаў і працавала 69 выкладчыкаў. За 10 даваенных гадоў толькі на дзённым аддзяленні было падрыхтавана звыш 1200 педагогічных працаўнікоў. Сектар завочнага навучання ў 1939 г. быў пераўтвораны ў найбуйнейшае ў Беларусі аддзяленне з чатырохгадовым тэрмінам навучання. У 1940 г. па просьбе студэнтаў і прафесарска-выкладчыцкага саставу інстытута было прысвоена імя палярнага даследчыка І.Д. Папаніна [5, с. 35–38].

Вялікая Айчынная вайна стала выпрабаваннем як для магілёўцаў, так і для інстытута. Выкладчыкі і студэнты прынялі актыўны ўдзел у абароне Магілёва. Эвакуіраваць на Урал калектыв і абсталяванне не ўдалося. На тры гады акупацыі Магілёва нацысцкімі захопнікамі заняты ў інстытуце прыпыніліся. Лёс раскідаў выкладчыкаў і студэнтаў па франтах і дарогах вайны. Не да ўсіх ён быў літасцівым.

У ходзе бліскуча праведзенай аперацыі “Баграціён” Магілёў быў вызвалены ад гітлераўскіх захопнікаў. Ад інстытута застаў-

ся выпалены будынак. Тым не менш, першы загад пасля вызвалення Магілёва па педагогічнаму інстытуту быў падпісаны ўжо 10 ліпеня 1944 г., а 19 (20) ліпеня 1944 г. выканаўчы камітэт Магілёўскага абласнога Савета дэпутатаў працоўных і бюро Магілёўскага абласнога камітэта КП(б)Б прынялі сумесную пастанову “Аб аднаўленні работы Магілёўскага педагогічнага і настаўніцкага інстытутаў”. Прадугледжвалася аднаўленне факультэтаў мовы і літаратуры (беларускага і рускага аддзяленняў), гістарычнага факультэта, географічнага факультэта, перадачу будынкаў інстытуту і г.д.

Нягледзячы на цяжкасці, 16 лістапада рэгулярныя заняткі аднавіліся ў ацалелым будынку былой 24-й школы па Кааператыўнаму завулку. Напачатку ў інстытуце налічвалася 10 кафедраў, якія сталі цэнтрамі адраджэння навуковай работы. Паступова ў інстытуце адкрываліся новыя факультэты і кафедры. Так, 5 ліпеня 1949 г. быў падпісаны загад №124 па Міністэрстве Асветы БССР аб адкрыцці ў Магілёўскім педагогічным інстытуце фізіка-матэматычнага факультэта, які паступова вырас у адно з галоўных структурных падраздзяленняў інстытута [5, с. 39–42].

Ідэйна-палітычная работа ў пасляваенны час па-ранейшаму была ў цэнтры ўвагі калектыву педінстытута. У 1947 г. было арганізавана вывучэнне біяграфій Леніна і Сталіна студэнтамі ўсіх курсаў. Выдатнікам вучобы і актывістам выплачваліся стыпендыі імя І.В. Сталіна. Раз на тыдзень ва ўсіх групах праводзіліся палітычныя кампаніі пасляваеннага часу не абходзілі сцены інстытута. У верасні 1948 г. у інстытуце абмяркоўвалі задачы прапаганды вучэння Мічурына-Лысенка, у 1951 г. – працу І.В. Сталіна па пытаннях мовазнаўства, у 1953 г. – контррэвалюцыйную дзейнасць Берыі, а ў 1957 г. – “антыпартыйную групу Маленкова, Кагановіча, Молатава” [4, с. 59–60]. Імя знакамітага палярына Папаніна на працягу 1950-х гг. у афіцыйнай перапісцы пазначаецца ўсё радзей, а ў 1954–1955 гг. ужо адсутнічае.

Жыццё інстытута да сярэдзіны 1950-х гг. паступова нармалізавалася. У 1954 г. завяршыўся рамонт вучэбнага корпуса па вуліцы Ленінскай, 35. Заняткі ў адрамантаваным будынку праходзілі ў дзве змены, не хапала памяшканняў для музеяў гістфака і геафака, работы навуковых гурткоў. Нават закрыццё ў 1952–53 гг. настаўніцкага інстытута не надта палепшыла сітуацыю, бо былі адкрыты вячэрняе аддзяленні на факультэтах мовы і літаратуры, гістарычным і фізіка-матэматычным. У 1956 г. педагогічныя інстытуты рэспублікі былі пераведзены на падрыхтоўку настаўнікаў шырокага профілю з пяцігадовым тэрмінам навучання. У 1959 г. было завершана будаўніцтва інтэрната са сталовай па вул. Ленінскай.

У 1958 г. у інстытуце быў адкрыты новы факультэт – педагогікі і методыкі пачатковага навучання. Значна вырас кніжны фонд бібліятэкі. У прыгарадзе Магілёва, в. Любуж, была створана географічная станцыя і навучальна-даследчы ўчастак для правядзення практычнага навучання студэнтаў. Навучэнне ў педінстытутах з новага прыёму 1964 г. энтузію пераводзілася з пяцігадовага на чатырохгадовы тэрмін. У 1967 г. на базе гісторыка-геаграфічнага ўтварыліся гістарычны і географічны факультэты.

У 1971 г. педінстытут атрымаў новы вучэбны корпус па вуліцы Касманаўтаў, 1 з добрымі лабараторыямі, вучэбнымі кабінетами, навучальнымі аўдыторыямі і спартыўнымі заламі. Неўзабаве была збудавана і прыбудова да яго з бібліятэкай, вялікім кнігасховішчам і чытальнымі заламі. Значна вырас кніжны фонд бібліятэкі, які наблізіўся да 500 тыс. асобнікаў кніг. У 1970 г. было прынята рашэнне аб будаўніцтве ў квартале забудовы педінстытута па вул. Касманаўтаў студэнцкай сталовай. Пазней недалёка быў пабудаваны новы інтэрнат па вуліцы Касманаўтаў і вучэбна-спартыўны комплекс.

У 1978 г. МДПІ ў трэці раз у сваёй гісторыі атрымаў ганаровае імя, на гэты раз – народнага паэта БССР уладжэнца Магілёўшчыны Аркадзя Куляшова. Факультэты з 1978 г. перайшлі з чатырохгадовага на пяцігадовы тэрмін навучання і сталі рыхтаваць спецыялістаў пашыраных спецыяльнасцей. У 1979 г. інстытут быў ўзнагароджаны Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета БССР. У сярэдзіне 1980 гг. інстытут тройчы становіцца пераможцам Усесаюзнага спаборніцтва сярод педагогічных ВНУ і ўзнагароджваецца пераходзячым Чырвоным сцягам, які пакінуты ВНУ навечна. У 1980 г. у інстытуце былі створаны факультэты: дашкольнага выхавання, пачатковай ва-

еннай падрыхтоўкі і фізічнага выхавання. У 1990 г. быў адкрыты біялагічны факультэт.

Утварэнне незалежнай беларускай дзяржавы пасля распаду СССР дазволіла дэідэалагізаваць навучальны працэс і больш улічваць патрэбы студэнтаў і выкладчыкаў, самастойна прымаць рашэнні, якія адпавядалі нацыянальным і рэгіянальным інтарэсам. У 1991 г. была створана кафедра гісторыі і культуры Беларусі, якая забяспечвала выкладанне нацыянальнай гісторыі, беларусазнаўства на ўсіх факультэтах. У снежні 1991 г. у інстытуце зноў была адкрыта аспірантура. У 1996 г. выйшаў першы нумар уласнага перыядычнага выдання “Педагог”, якое праз год пачало называцца “Універсітэцкі веснік”. У 1997 г. быў утвораны факультэт давузаўскай падрыхтоўкі і прафарыентацыі. Установа была адной з буйнейшых ВНУ Беларусі. У яе структуры было 8 факультэтаў і 32 кафедры. У інстытуце навучаліся 5 500 студэнтаў па 25-і спецыяльнасцях і спецыялізацыях. Лагічным вынікам развіцця ўстановы стала пераўтварэнне 30 чэрвеня 1997 г. інстытута ва ўніверсітэт [5, с. 61–65].

Пасля атрымання новага статусу наша навучальная ўстанова, якая доўгі час была поліпедагагічнай, пачала падрыхтоўку спецыялістаў і для іншых галін народнай гаспадаркі. Новы статус паставіў перад калектывам установы новыя адказныя задачы. Фундаментальнасць ведаў студэнтаў, непарыўная сувязь навучальнай і навуковай працы становяцца галоўным арыенцірам дзейнасці ўніверсітэта. З 1998 г. у МДУ пачаў выходзіць навуковы і метадычны часопіс “Веснік МДУ імя А. А. Куляшова”. У 1998 г. адкрыты факультэты: эканомікі і права, замежных моў. З 2000 г. дзейнічае Інстытут павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў [5, с. 66–70].

У пачатку XXI ст. ўніверсітэт з’яўляўся найбуйнейшай навучальнай установай Магілёва і працягваў развівацца. Ва ўніверсітэце навучалася каля 8000 студэнтаў, з іх каля 4500 – на дзённым аддзяленні. Універсітэт забяспечваў падрыхтоўку кадраў па 39 педагагічных і іншых спецыяльнасцях на 10 факультэтах. Універсітэт меў чатыры навучальна-лабараторных карпусы, тры навучальна-спартыўных комплексы, стадыён, трэнажорна-аднаўленчы цэнтр, навучальна-біялагічную базу «Любуж», тры інтэрнаты, дзве студэнцкія сталовыя, прафілакторый, лабараторыі аператыўнай паліграфіі, інфармацыйных тэхналогій, навучальнага тэлебачання, звыш 100 навучальных кабінетаў. Педагагічная і навукова-даследчая праца вялася на 38 кафедрах, дзе працавала звыш 450 штатных выкладчыкаў, з якіх каля 200 мелі навуковыя ступені і званні. Загадам Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь 21 ліпеня 2004 г. да МДУ імя А. А. Куляшова былі далучаны “Магілёўскі дзяржаўны педагагічны каледж” і “Горацкі дзяржаўны педагагічны каледж”, размешчаны ў п. Леніно. Яны ўвайшлі ў склад ўніверсітэта з найменаваннем “Сацыяльна-гуманітарны каледж” і “Горацкі педагагічны каледж”.

У XXI ст. ўніверсітэт стаў месцам правядзення аўтарытэтных міжнародных навуковых форумаў. Традыцыйнымі сталі міжнародныя навуковыя канферэнцыі: “Куляшоўскія чытанні”, “Раманаўскія чытанні”, “Опытка неаднародных структур”, “Навука і рэлігія”, “Усходнеславянскія мовы і літаратуры ў еўрапейскім кантэксце”, “Сучасная сям’я і праблемы сямейнага выхавання”, “Праблемы ўстойлівага развіцця рэгіёнаў Рэспублікі Беларусь і сумежных краін”. Рэгулярна праводзяцца рэгіянальная навукова-практычная канферэнцыя студэнтаў і аспірантаў “Маладая навука”. Праводзяцца і спецыяльныя навуковыя канферэнцыі, якія прысвечаны тым ці іншым праблемам [5, с. 70–99].

Студэнты і выкладчыкі МДУ імя А. А. Куляшова маюць магчымасці браць удзел у праграмах міжнароднай акадэмічнай мабільнасці, творчага самавыяўлення ў літаратурных аб’яднаннях, шматлікіх гуртках мастацкай самадзейнасці, творчай кінастудыі, вучэбы ў школе студэнцкага актыўнага “Лідар”, удзелу ў конкурсах першакурснікаў “Давайце пазнаёмімся”, “Лепшы будучы настаўнік года”, “Універсітэцкая Прыгажуня” і інш.

Міжнароднае супрацоўніцтва з’яўляецца адным з прыярытэтных напрамкаў работы Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А. А. Куляшова. Больш за 70 ВНУ свету супрацоўнічаюць

з ўніверсітэтам у сферы адукацыі і навукі. Установа актыўна ўзаемадзейнічае з ВНУ і міжнароднымі арганізацыямі ЗША, Ізраіля, Індыі, Італіі, Казахстана, Малдовы, Польшчы, Расіі, Сербіі, Украіны, Швецыі і іншых краін. Ва ўніверсітэце створаны ўсе ўмовы для навучання 350 замежных студэнтаў з Азербайджана, Венгрыі, В’етнама, Індыі, Ірака, Ірана, Кітая, Нігерыі, Расійскай Федэрацыі, Туркменістана, Таджыкістана, Турцыі, Узбекістана, Украіны, Японіі [5, с. 70–99].

За 105 гадоў сваёй дзейнасці ўстанова падрыхтавала каля 50 тысяч адмыслоўцаў. Сярод выпускнікоў нашай установы не толькі некалькі пакаленняў кваліфікаваных настаўнікаў, не толькі заслужаныя педагогі і выдатнікі асветы Рэспублікі Беларусь, але і Героі Савецкага Саюза, Героі Сацыялістычнай Працы, выбітныя вучоныя і палітыкі, вядомыя паэты і празаікі, выдатныя спартсмены, у тым ліку чэмпіёны Алімпійскіх гульняў і свету і г.д.

Гісторыя навучальнай установы адлюстроўвае тую каласальную змену, якія яна перажыла разам з беларускім грамадствам за час сваёй дзейнасці. Гістарычную памяць, традыцыі, дасягненні ўніверсітэта і вобласці захоўвае музейны комплекс ўстановы, які ўключае шэраг падраздзяленняў: Зала славы (раней музей гісторыі) ўніверсітэта, музейны пакой “Літаратурная Магілёўшчына” і “Этнаграфічная Скарбніца”, кабінеты-музеі: Археалагічны і Геалогіі і палеанталогіі. У год 105-годдзя ўніверсітэта адбылася карэнная рэканструкцыя і пераезд Залы славы ўніверсітэта ў новае спецыяльна абсталяванае для яе памяшканне, быў зацверджаны Геральдычным саветам пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь нагрудны знак адрознення “За ўклад у развіццё Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А. А. Куляшова”, які з’яўляецца яго вышэйшай узнагародай, адкрыта партрэтная галерэя дактароў навук, прафесараў, заслужаных работнікаў адукацыі Рэспублікі Беларусь, лаўрэатаў Прэміі ўніверсітэта.

Сваю 105-ю гадавіну ўніверсітэт сустраў ва ўмовах дынамічных пераўтварэнняў, якія выклікалі як змены і ў сучасным свеце, так і ўнутранай неабходнасцю абнаўлення і развіцця. З 2018 г. уведзена рэйтынгавая ацэнка працы выкладчыкаў і вучобы студэнтаў, адкрываюцца новыя спецыяльнасці, ідзе аптымізацыя структурных падраздзяленняў, адбываецца зніжэнне вучэбнай нагрузкі выкладчыкаў, пашыраецца тэматыка навуковых даследаванняў і міжнароднае супрацоўніцтва, упершыню пачалі дзейнічаць летнія адукацыйныя школы. Дзейнічае Савет па абароне кандыдатскіх дысертацый, адкрыта навучанне ў дактарантуры. Напружаная праца калектыву дазваляе з аптымізмам глядзець у будучыню.

Спіс выкарыстанай літаратуры

1. Агееў, А. Р. 1918-ы год у гісторыі МДУ імя А. А. Куляшова. Да 105-годдзя з пачатку гісторыі МДУ імя А. А. Куляшова / А. Р. Агееў // *Веснік Магілёўскага дзярж. ун-та імя А. А. Куляшова*. Серыя А. Гум. навукі. Гісторыя. Філасофія. Філалогія. – 2018. – № 2 (52). – С. 4–12.
2. Агееў, А. Р. Спартыўна-адукацыйнае супрацоўніцтва Віцебска і Магілёва ў працэсе стварэння настаўніцкіх інстытутаў у пачатку XX стагоддзя / А. Р. Агееў // *Ученые записки УО «ВГУ имени П. М. Машерова» : сборник научных трудов*. – Витебск : ВГУ имени П. М. Машерова, 2015. – Т. 19. – С. 5–1.
3. Агееў, А. Р. Да 130-годдзя з дня нараджэння першага рэктара ў гісторыі МДУ імя А. А. Куляшова Яўгена Бычкова. У пошуках біяграфіі / А. Р. Агееў // *Веснік Магілёўскага дзярж. ун-та імя А. А. Куляшова*. Серыя А. Гум. навукі. Гісторыя. Філасофія. Філалогія. – 2017. – № 2 (50). – С. 4–12.
4. Агееў, А. Р. Дакументы Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А. А. Куляшова як крыніца па вывучэнні гісторыі грамадска-палітычных і культурных працэсаў XX ст. / А. Р. Агееў // *Віцебскі край : матэрыялы Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі, прысвечанай 170-годдзю з дня нараджэння М. Я. Нікіфароўскага, 5 лістапада 2015 г., Віцебск / рэд.кал.: Т. М. Адамян (гал. рэд.) [і інш.]*. – Мінск : Нацыянальная бібліятэка Беларусі, 2016. – Т. 1. – С. 57–61.
5. Храналогія гісторыі МДУ імя А. А. Куляшова (1913–2018): да 105-годдзя стварэння / аўтар-складальнік А. Р. Агееў ; пад агул. рэд. Д. У. Дука. – Магілёў : МДУ імя А. А. Куляшова, 2018. – 164 с.